Lausunto eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle koskien HE 169/2024 vp

Arvoisat eduskunnan valiokunnan jäsenet,

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksemme hallituksen esityksestä HE 169/2024 vp, joka koskee kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä kausityössä. Tämä lakiesitys sisältää merkittäviä vaikutuksia Suomen luonnonmarja-alalle ja kansainvälisten marjanpoimijoiden asemaan.

Katsomme, että ehdotus nykyisessä muodossaan on puutteellinen, sillä se ei perustu kattavaan vaikutusarviointiin eikä ota huomioon alan erityispiirteitä. Esitys edustaa kohtuutonta yleistämistä, jossa harvojen toimijoiden väärinkäytökset pyritään ratkaisemaan lainsäädännön perusteita muuttamalla. Ongelmat eivät johdu nykyisestä lainsäädännöstä, vaan valvonnan puutteista, ja ratkaisujen tulee keskittyä viranomaisten toiminnan tehostamiseen eikä toimivien rakenteiden rikkomiseen.

MBB:n toiminnan kuvaus

Marja Bothnia Berries (MBB) on vuodesta 2005 lähtien kehittänyt toimintamallin, joka perustuu thailaisten marjanpoimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tämä järjestelmä on rakennettu täyttämään kaikki laki- ja viranomaisvaatimukset sekä varmistamaan toiminnan pitkäjänteisyys luomalla kestäviä suhteita poimijoihin. Näin voidaan turvata pitkäaikainen ja luotettava poimijoiden saatavuus.

Rekrytointi ja valmistelu

- Rekrytointiprosessi: MBB:llä on Thaimaassa paikallisia koordinaattoreita, jotka rekrytoivat marjanpoimijoita ja auttavat lupaprosesseissa.
- Talousjärjestelyt: MBB takaa poimijoille Thaimaan valtion omistaman pankin kautta lainan, joka mahdollistaa matkustuksen Suomeen ja lupien hakemisen.
- Tuki ennen Suomeen saapumista: Ennen lähtöä MBB on mukana ns. “poimijatapaamisessa” varmistaakseen, että kaikki käytännön asiat on hoidettu asianmukaisesti.

Toiminta Suomessa

- Majoitus ja ruokailu: Suomessa MBB on hankkinut omia kiinteistöjä eri puolilta maata varmistaakseen riittävät majoitusstandardit. Poimijoille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa ruokailuun, ja erityisesti heidän pyytämänsä ruoat, kuten erikoismausteet, riisi,ym,hankitaan.
- Logistiikka ja päivittäinen tuki: MBB järjestää kuljetukset ja tarjoaa thaikielistä henkilökuntaa, joka toimii poimijoiden tukena ja yhteyshenkilönä Suomessa.
- Vastuullinen toiminta: MBB tarjoaa poimijoille ennakkoa elinkustannuksia varten ja erityiset tapaturmavakuutukset. Jos poimija joutuu keskeyttämään työt, MBB varmistaa, ettei poimija jää velkaantuneeksi.

Poimintaprosessi

- Autonominen työskentely: Poimintatyö tapahtuu poimijoiden oman harkinnan ja vastuun mukaisesti. MBB:n henkilökunta arvioi mahdollisia alueita, joissa on hyvä marjasato, mutta tarkka päivittäinen työnohjaus ei ole mahdollista.
- Pitkäaikaiset suhteet: MBB:llä on ollut sama joukko poimijoita, jotka palaavat vuosi toisensa jälkeen. Tämä on osoitus siitä, että poimijat voivat ansaita hyvin, ja ansiot on käytetty esimerkiksi lasten koulutukseen ja kotien rakentamiseen.

Jälkihoito

- Seuranta ja raportointi: Kaikki maksut raportoidaan tarkasti ja ohjataan poimijoiden tileille Thaimaassa.
- Kauden jälkeinen tuki: Säännölliset vierailut Thaimaahan varmistavat, että kaikki sujui poimijoiden kannalta oikein.

MBB:n toimintamalli osoittaa, että vastuullisesti toimiva marjayritys voi täyttää kaikki viranomaisvaatimukset, tarjota hyvät työolot ja ylläpitää pitkäaikaisia suhteita poimijoihin. Tämä on esimerkki siitä, kuinka toimiva lainsäädäntö ja vastuullinen yritystoiminta yhdessä mahdollistavat kestävän kehityksen.

Pitkäaikaiset suhteet

MBB:n malli korostaa pitkäaikaisia suhteita poimijoiden kanssa. Poimijoiden palaaminen vuodesta toiseen osoittaa järjestelmän toimivuuden ja poimijoiden taloudellisen tyytyväisyyden.

Nykyisen lainsäädännön muuttaminen ei ole perusteltua

Toimivan lainsäädännön perusteeton muutos

Nykyinen marjalaki on osoittautunut toimivaksi kehykseksi, joka tukee kausiluonteista ja epäsäännöllistä marjanpoimintaa Suomessa. Lakia on jo tarkennettu ja päivitetty vastaamaan muuttuvia tarpeita, kuten poimijoiden oikeudenmukaisten työolosuhteiden turvaamista ja alan vastuullisuuden lisäämistä.

Lakiehdotus ei tarjoa ratkaisuja niihin ongelmiin, joita esitetään sen perusteluissa. Esimerkiksi väitteet väärinkäytöksistä johtuvat pääosin yksittäisten toimijoiden, kuten tiettyjen yritysten ja viranomaisten, toimimattomuudesta. Näiden ongelmien ratkaiseminen ei edellytä nykyisen toimivan lainsäädännön purkamista.

Valvontavastuun korostaminen

Nykyisten sääntöjen mukainen valvonta on ensisijainen keino torjua väärinkäytöksiä. Sen sijaan, että säädetään yleislainsäädäntö, joka rankaisee myös vastuullisia toimijoita, tulisi lisätä resursseja valvontaan ja tarkentaa sääntöjä siellä, missä epäselvyyksiä esiintyy.

Sosiaaliturvamaksut ja “kynnysraha”

Lakiehdotus velvoittaa ulkomaalaisia marjanpoimijoita maksamaan sosiaaliturvamaksuja, mukaan lukien eläkemaksut, Suomen järjestelmään. Tämä vaatimus on sekä käytännön että periaatteen tasolla ongelmallinen.

1. Kohtuuttomuus yksilöille

Pakolliset sosiaaliturvamaksut, joista marjanpoimijat eivät käytännössä voi hyötyä, luovat merkittävän taloudellisen taakan heille. Tämä vastaa käytännössä “kynnysrahaa”, joka heidän on maksettava saadakseen mahdollisuuden työskennellä Suomessa.

2. Suhteellisuusperiaatteen rikkominen

Suomen hallintolain (434/2003) mukaisesti viranomaisten päätösten on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämääriin nähden. Sosiaaliturvamaksujen pakollisuus on ristiriidassa tämän periaatteen kanssa, koska poimijat eivät saa vastinetta maksuilleen.

3. Kilpailukykyyn kohdistuvat vaikutukset

Vaikka Ruotsin nykyinen malli antaa kausityöntekijöille mahdollisuuden maksaa sosiaaliturvamaksuja kotimaahansa, myös siellä on vireillä lakialoite käytäntöjen muuttamiseksi. Tämä osoittaa, että Suomen ja Ruotsin kilpailuasetelmat voivat lähitulevaisuudessa yhtenäistyä, mikä entisestään korostaa tarvetta pohtia lainsäädännön vaikutuksia alan kilpailukykyyn ja vastuullisiin toimijoihin.

Perustelut hylkäämiselle

1. **Hallintolain ja suhteellisuusperiaatteen noudattamatta jättäminen**
   Hallituksen esitys rikkoo hallintolain (434/2003) 6 §:ssä säädettyjä hallinnon oikeusperiaatteita, erityisesti suhteellisuusperiaatetta. Lakiehdotuksessa asetetaan ulkomaalaisille marjanpoimijoille velvoitteita, kuten sosiaaliturvamaksuja, jotka eivät ole oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin.

2. **Vaikutusarvioinnin puute**
   Perustuslain (731/1999) 21 §:ssä edellytetään, että hallinnolliset toimenpiteet ja päätökset ovat riittävästi perusteltuja. Lakiehdotus ei sisällä kattavaa vaikutusarviointia luonnonmarja-alalle, poimijoille tai vastuullisille yrityksille.

3. **Hallitusohjelman tavoitteiden vastaisuus**
   Lakiehdotus lisää vastuullisten yritysten kustannuksia ja vaikeuttaa niiden toimintaedellytyksiä, mikä on vastoin hallitusohjelman tavoitteita tukea kilpailukykyä, vientiä ja hallinnollisen taakan keventämistä.

4. **Perustuslain yhdenvertaisuusperiaate**
   Perustuslain 6 §:n mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ehdotus asettaa ulkomaalaiset marjanpoimijat eriarvoiseen asemaan suomalaisiin työntekijöihin nähden, sillä se edellyttää heiltä maksuja, joista he eivät saa mitään vastinetta.

Vaihtoehtoiset mallit: Lähetetyt työntekijät paras ratkaisu

Hallituksen esityksessä esitetyt mallit työntekijän, lähetetyn työntekijän ja yrittäjän asemasta eivät ole tasavertaisia vaikutuksiltaan. Näistä vaihtoehdoista lähetettyjen työntekijöiden malli on ylivoimaisesti toimivin.

1. **Oikeudenmukaisuus**
   Malli antaa poimijoille mahdollisuuden maksaa sosiaaliturvamaksuja kotimaahansa, jossa he voivat hyötyä järjestelmästä.

2. **Hallinnollinen keveys**
   Lähetettyjen työntekijöiden malli vähentää työnantajien hallinnollista taakkaa, joka on erityisen tärkeää kausiluonteisessa toiminnassa.

3. Kansainväliset esimerkit
   Vaikka Ruotsissa on meneillään lakialoite, heidän nykyinen järjestelmänsä on osoittanut toimivuutensa ja kustannustehokkuutensa. Tämä antaa Suomelle mahdollisuuden tehdä harkittuja päätöksiä.

Johtopäätökset ja suositukset

1. Hylkääminen
   Valiokunnan tulisi esittää, että lakiehdotus hylätään puutteellisen valmistelun ja ristiriitaisuuden vuoksi.

2. Palauttaminen valmisteluun
   Jos lakiehdotusta ei hylätä, se tulee palauttaa valmisteluun, jotta sen perustelut ja vaikutusarviot voidaan saattaa lain edellyttämälle tasolle.

3. Nykyisen marjalain kehittäminen
   Nykyinen marjalaki tulisi säilyttää ja sitä tulisi kehittää kohdennetuilla parannuksilla, jotka tukevat alan vastuullisuutta ja kilpailukykyä.

4. Hallitusohjelman linjausten noudattaminen
   Lakiehdotuksen tulee tukea hallitusohjelman tavoitteita eikä heikentää niitä. Tämä esitys on ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa.

Vetoamme valiokuntaan, että se keskeyttää tämän lakiehdotuksen käsittelyn ja lainsäätäjä keskittyy sen sijaan kehittämään nykyistä lainsäädäntöä tavalla, joka tukee Suomen luonnonmarja-alaa ja säilyttää sen kilpailukyvyn kansainvälisillä markkinoilla.

Ystävällisin terveisin,
Tommy Gustafsson
Marja Bothnia Berries Oy Ltd

Lausunto HE 169/2024 vp koskien marja-alan tulevaisuutta

- Vaikutukset rehellisille yrityksille ja thaimaalaisille poimijoille
- Tommy Gustafsson Marja Bothnia Berries
- 4.11.2024

1

Yhteenveto:

Lakiehdotus HE 169/2024 vp uhkaa rehellisiä marja-alan yrityksiä.

Ehdotetut muutokset vaikeuttavat vastuullista toimintaa ja suosivat sääntöjä kiertäviä toimijoita.

Poimijat maksavat sosiaaliturvamaksuja ilman mahdollisuutta hyötyä niistä.

2

Kohtuuton yleislainsäädäntö

Ongelma: Kollektiivinen lainsäädäntö, joka rankaisee kaikkia toimijoita, myös rehellisiä.

Seuraus: Mahdottomuus poijmian ansaita, yrityksen kilpailukyky heikentyy, varsinkin viennin suhteen.

Seuraus: Rehelliset yritykset, kuten Marja Bothnia Berries, saattavat joutua lopettamaan toimintansa

Ristiriita: Hallitusohjelman vientiä ja teollisuutta tukevien tavoitteiden kanssa.

3

Epäreilu ja moraaliton kustannus poimijoille

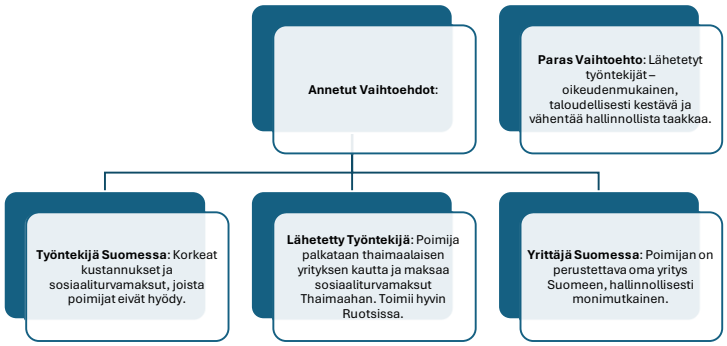
Sosiaaliturvamaksut: Ehdotus vaatii, että thaimaalaiset poimijat maksavat Suomen sosiaaliturvajärjestelmiin.

Ongelmana: Poimijat eivät hyödy maksamistaan eläkemaksuista lyhyen työskentelyjakson takia.

Vertaus: Tämä on kuin “kynnysraha” päästäkseen Suomeen töihin – epäreilu, täysin moraaliton ja taloudellisesti rajoittava käytäntö.

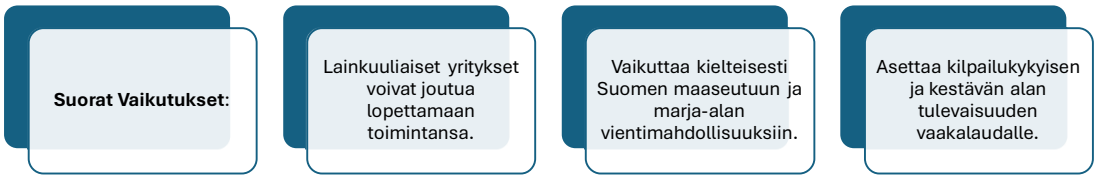
4

Vaihtoehtoiset mallit poimijoille

5

Uhkana Suomen kilpailukyky ja vientitavoitteet

6

Suositus: Kohdennettu valvonta

Ehdotus: Kohdennettu valvonta, joka keskittyy sääntöjä rikkoviin yrityksiin.

Tavoite: Vapauttaa rehelliset yritykset liiallisesta hallinnollisesta taakasta.

Hyödyt: Tukee kilpailukykyistä marja-alaa ja oikeudenmukaisia työolosuhteita.

Seuraus: Vuonna 2012 työvaliokunnan lausunnon mukaan työsuhdemalli ei sovellu metsämarja-alalle
162/2005 TN1458-14

7

Yhteenveto ja Pyyntö

Yhteenveto: Ehdotettu laki vie talodellisen interessin poimijoilta lähteä Suomeen.

Yritysten kannattavuus heikkenee.

Pyyntö: Valiokuntaa pyydetään hylkäämään lakiehdotuksen ja jatkamaan marjalain kehittämistä ja tekemään kattavan tutkimuksen missä huomoidaan kaikki osapuolet, myös Thai-poimijan.

Loppuhuomio: Poimijoiden eläkemaksuvaatimukset, joista he eivät hyödy, ovat moraalittomia ja epäoikeudenmukaisia, ja muistuttavat kynnysrahaa Suomeen pääsyä varten.

8

Yhteystiedot:
Tommy Gustafsson
Marja Bothnia Berries Oy

Kiitos!

9